

BUITEN

26^E JAARGANG N^O. 38

ZATERDAG 17 SEPTEMBER 1932

*DE SPITALPOORT TE ROTHENBURG OB DER TAUBER,
het Zwabische stadjje, dat, omsloten door een muurgordel met poorten, torens, bastions en rondeelen, en met zijn reeds van verre zichtbare
kerken, torenspitsen en hooge roode pannendaken, een duidelijk en harmonisch beeld geeft van de architectonische schoonheid en de
zelfgenoegzame sfeer der middeleeuwsche steden*

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD:

DE SPITALPOORT TE ROTHENBURG OB DER TAUBER (ILL.)	BLZ. 445
DE DEBACLE (UIT HET RUSSISCH VAN A. P. TSJECHOW)	BLZ. 446
VOLKSVERHALEN VAN TEXEL, DOOR S. FRANKE (SLOT)	BLZ. 447, 455—456
IN EN OM RIDDERKERK (GEÏLL.) (SLOT), DOOR L. DE BY-VERGOUW	BLZ. 448—450
BANANEN (GEÏLL.), DOOR MR. W. J. VAN BALEN	BLZ. 449—452
MERKWAARDIG EVENWICHT (GEÏLL.), DOOR A. W. FRANCKEN	BLZ. 452—454
BETOOVEREND SCHWARZWALD (GEÏLL.) DOOR EDUARD VON PAGENHARDT	BLZ. 454—455
AVOND OP DE RIVIER (ILL.)	BLZ. 455
GEZICHT OP DE STAD HAGEN IN WESTFALEN (ILL.)	BLZ. 456

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74-76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, verboden.

DE DEBACLE

Uit het Russisch van A. P. TSJECHOW

DE directeur van de stadsbank, Peter Semjonytsj, de boekhouder, de assistent-boekhouder en twee bestuursleden, waren 's nachts gearresteerd. Den anderen dag, nadat men van de consternatie bekomen was, zat de koopman Awdejew, lid van de commissie van toezicht over de bank, met zijn vrienden in zijn winkel en zei:

„Zoo is 's menschen lot. Daar is geen ontkomen aan. Vandaag zitten we kaviaar te eten en wie weet wat ons morgen te wachten staat: de gevangenis, de bedelstaf of het graf. Je bent nooit zeker van je geluk. Kijk bij voorbeeld Peter Semjonytsj eens”

Hij voerde het woord en knipte met zijn dronken oogjes, terwijl de vrienden zich te goed deden aan wijn en kaviaar en luisterden. Awdejew beschreef de vernedering en de machteloosheid van Peter Semjonytsj, die gisteren nog gezien en geacht was en ging met een zucht voort:

„De een z'n dood is den ander z'n brood. Het is het verdiende loon voor die schurken! Die ellendelingen hebben zich verrijkt met andermans goed, en nu komt loontje om zijn boontje”.

„Pas maar op, Awdejew, dat ze jou er niet bijlappen!” merkte een van de vrienden op.

„Waarvoor zouden ze mij zoeken?”

„Dat zal ik je zeggen. Die lui hebben het geld in hun zak gestoken en de commissie van toezicht heeft een oogje toegesnepen. Heb jij dan niet de balansen onderteekend?”

„Mijn 'n biet!” — antwoordde Awdejew lachend. „Ik heb ze onderteekend! Ze hebben bij mij in den winkel de balansen gebracht, dus heb ik ze onderteekend. Denk je dat ik daar iets van snap? Ik zet mijn poot onder alles wat je in mijn handen stopt. Als je op papier zou zetten, dat ik iemand den hals heb afgesneden, dan zou ik in staat zijn het te onderteekenen. Ik heb geen tijd om daarover te prakkizeeren en bovendien kan ik zonder bril niet lezen”.

Onder druk redeneeren over de krach van de bank en over het lot van Peter Semjonytsj begaven Awdejew en zijn vrienden zich naar een diner bij een kennis, wiens vrouw dien dag haar naamfeest vierde. Op het feest praatten de gasten uitsluitend over de krach van de bank. Awdejew wond zich het meest van allen op en verzekerde, dat hij al lang een voorgevoel had van deze krach en dat hij twee jaar geleden reeds wist, dat het met de bank niet pluis was. Onder het eten van de taart beschreef hij wel een dozijn handelingen in strijd met de wet, waarvan hij kennis had.

„Als u er van wist, waarom heeft u het dan niet aange-

geven?” vroeg een officier hem, die ook op het feest was uitgenoodigd.

„Ik ben de eenige niet, de heele stad wist er van” — zei Awdejew lachend. „Bovendien had ik geen tijd om naar de rechtbank te gaan. Laat ze in hun sop gaarkoken!”

Na de taart rustte men uit, daarna begon het diner en vervolgens weer een rustpoos, toen ging Awdejew naar de vigilie in de kerk waarvan hij ouderling was; na de vigilie ging hij weer naar het naamfeest en speelde daar tot middernacht préférence. Schijnbaar was er geen vuiltje aan de lucht.

Toen echter Awdejew na middernacht thuiskwam, zag de keukenmeid, die hem opendeed, doodsbleek en kon van angst geen woord uitbrengen. Zijn vrouw, Elisabeth Trofimowna, een doorvoede, flinke matrone, zat met loshangende haren in den salon op den divan over al haar leden te beven en rolde wezenloos met de oogjes als een beschonkene. Om haar heen, eveneens bleek en geagiteerd, dribbelde haar oudste zoon, de gymnasiast Wasilij, met een glas water in de hand.

„Wat is er gebeurd?” vroeg Awdejew en wierp een boezen blik naar de kachel (zij hadden vaak last van kolendamp).

„Daar net is de rechter van instructie hier geweest met agenten” antwoordde Wasilij. „Ze hebben huiszoeking gedaan”.

Awdejew keek rond. De kasten, de latafels, de tafels — alles droeg de sporen van de zoo juist gedane huiszoeking. Een minuut lang bleef Awdejew stokstijf staan, als in kataleptischen toestand, geheel overrompeld, toen begonnen zijn ingewanden te trillen en voelden zoo zwaar aan als lood; zijn linkerbeen werd lam en daar hij het beven niet langer kon verdragen, ging hij voorover op den divan liggen. Hij voelde zijn hart in zijn lijf draaien en zijn rebelsche linkerbeen tegen den rug van den divan slaan.

Na verloop van een minuut of drie liet hij zijn geheele verleden voor zijn geest passeeren, maar hij kon zich geen enkele handeling herinneren, waar de rechterlijke macht vat op zou hebben

„Allemaal larie” zei hij, opstaande. „Ze hebben mij stellig zwart gemaakt. Ik zal morgen een klacht indienen, dat ze het hart niet hebben”

Den anderen dag, na een slapeloozen nacht, begaf Awdejew zich als gewoonlijk naar zijn winkel. De klanten vertelden hem, dat de rechter van instructie in den afgelopen nacht nog den vriend van den directeur en den correspondent van de bank had laten arresteeren. Deze tijding verontrustte Awdejew niet. Hij was overtuigd, dat men hem belasterd had en dat, indien hij vandaag zijn klacht indiende, de rechter van instructie een schrobbeering zou krijgen wegens de huiszoeking van gisteren.

Tegen tien uur liep hij naar het stadhuis om den secretaris te spreken, die de eenige intellectueel in het heele gemeentebestuur was.

„Wladimir Stepanytsj, wat zijn dat voor manieren?” — begon hij den secretaris in het oor te fluisteren. „Als andere menschen stelen, wat heb ik daar mee te maken? Hoe komen ze er bij? Goeie man,” — hij sprak thans nog zachter: „vannacht hebben ze huiszoeking bij mij gehouden! Op mijn woord Zijn ze stapel? Waarom nemen ze mij de kroon van het hoofd?”

„Dan moet u maar niet zoo'n sufferd zijn”, antwoordde de secretaris bedaard. „Eer u uw handteekening zet, moet u uitkijken”

„Uitkijken? Al zou ik duizend jaar lang die balansen voor oogjes hebben, dan begrijp ik er toch geen snars van! Ik begrijp er geen jota van! Ben ik soms een boekhouder? Ze hebben mij de papieren gebracht en die heb ik onderteekend”.

„Ook een opvatting. Bovendien heeft u zich, evenals alle commissieleden, ten zeerste gecompromitteerd. Zonder eenige borgstelling heeft u negentien duizend roebel uit de bank genomen”.

„Om Godswil!” riep Awdejew verbluft uit. „Ben ik dan de eenige die schuld heeft? De heele stad heeft er aan meegegaan. Ik betaal de rente en doe mijn schuld af! Wat wilt u nog meer? En bovendien, als ik volgens mijn geweten verantwoording moet afleggen, dan heb ik het geld niet uit eigen beweging genomen. Peter Semjonytsj heeft mij er toe aangezet. Tast maar toe, zei hij aldoor. Als jij je portie niet neemt, dan is het een bewijs, dat je ons niet vertrouwt en niets van ons wilt weten. Tast maar toe en laat een molen bouwen voor je vader. Toen heb ik maar wat genomen”.

„Kijk eens, alleen kinderen en uilskuikens redeneeren zoo.

In elk geval is uw verontwaardiging misplaatst. Een rechtzaak zult u niet kunnen ontloopen, maar ze zullen u waarschijnlijk vrijspreken”.

De onbewogenheid en de bedaarde toon van den secretaris werkten kalmeerend op Awdejew. Hij ging terug naar zijn winkel en trof daar vrienden aan, dus zette hij zich weer aan het drinken, snoepen en filosofeeren. Hij was de huiszoeking reeds bijna vergeten en slechts één ding veront-rustte hem: zijn linkerbeen sleepte en zijn spijsvertering werkte niet.

Dien avond werd Awdejew weer getroffen door een zwaren slag van het noodlot: in de buitengewone zitting van den gemeenteraad werden alle banklui geschorst als stemgerechtigden, aangezien zij gerechtelijk als verdachten beschouwd werden. Den volgenden morgen ontving hij een papier, waarop men hem verzocht onmiddellijk zijn functie als ouderling neer te leggen.

De slagen van het noodlot volgden elkaar nu zoo snel op, dat Awdejew den tel kwijt raakte en er brak nu een reeks van vreemde, ongewone dagen voor hem aan, waarvan elke hem een andere surprise bracht. Onder andere kreeg hij een oproeping van den rechter van instructie. Hij kwam gegriefd en met een rood hoofd thuis.

„Hij heeft mij het mes op de keel gezet en gevraagd: Waarom heeft u geteekend? Ik heb geteekend en daarmee uit! Ik heb het toch niet met opzet gedaan? Ze hebben de papieren naar mijn winkel gebracht en die heb ik ondertekend. Geschreven schrift kan ik amper behoorlijk lezen”.

Toen kwamen jonge menschen met onverschillige gezichten, die den winkel verzegelden en alle meubelen opschreven. Awdejew, die zich van geen schuld bewust was en het voor een intrigue hield, liep verontwaardigd de kantoren af en diende klachten in. Uren lang zat hij in de wachtkamers, stelde lange verzoekschriften op, hilde en schold. In antwoord op zijn klachten zeiden de rechter van instructie en de officier van justitie hem droogweg:

„U moet wachten, tot wij u ontbieden, nu hebben wij geen tijd voor u”.

En de anderen antwoordden:

„Dat zijn onze zaken niet”.

De secretaris, die ontwikkelde man, van wien Awdejew verwachtte, dat hij hem zou kunnen helpen, haalde slechts zijn schouders op en zei:

„'t Is uw eigen schuld. Dan moet u maar niet zoo'n uilskuiken zijn”.

De oude man zat in zak en assche, zijn been bleef maar lam en zijn spijsvertering fungeerde steeds slechter. Toen de gedwongen lediggang hem enerveerde en het gebrek aan de deur klopte, besloot hij zijn vader in den molen of zijn broer op te zoeken en in meel te gaan handelen, maar men belette hem de stad te verlaten. Zijn gezin ging bij zijn vader inwonen en hij bleef alleen achter.

De eene dag verstreek na den andere. Zonder gezin, zonder werk en zonder geld, liep de gewezen ouderling en notabele de winkels van zijn vrienden af, om daar te drinken, te eten en hun raad aan te hooren. 's Morgens en 's avonds ging hij, om den tijd te dooden, naar de kerk. Hij keek urenlang naar de ikonen, hij bad niet, maar dacht alleen na. Zijn geweten was zuiver en hij beschouwde zichzelf als het slachtoffer van een vergissing en een misverstand: volgens zijn meening was alles zoo geloopt, omdat de rechter van instructie en de ambtenaren jonge en onervaren lieden waren; hij meende, dat wanneer een oude rechter hem welwillend en breedvoerig vroeg, hoe de vork in den steelzat, alles terecht zou komen. Hij begreep zijn rechters niet en de rechters schenen hem eveneens niet te verstaan

De dagen verstreken en ten slotte, na een langen, kwellenden termijn, kwam de zaak voor. Awdejew leende 50 roebels, kocht spiritus voor zijn been en kruiden voor zijn maag en reisde naar de stad, waar het gerechtshof was.

Het proces duurde anderhalve week. Al dien tijd zat Awdejew in waardige houding, gelijk dit past aan een achtenswaardig en onschuldig mensch, te midden van zijn lotgenooten het proces aan te hooren zonder dat hij er iets van begreep. Zijn stemming was vijandig. Hij was boos, omdat men hem zoo lang in het gerechtshof hield, omdat hij nergens vastenspijzen kon krijgen, omdat zijn verdediger hem niet begreep en, naar zijn meening, niet pleitte zooals het moest. Hij vond ook, dat de rechters verkeerd rechtspraken. Zij schonken bijna in het geheel geen aandacht aan Awdejew,

éénmaal in de drie dagen werd hij verhoord en de vragen, die ze hem stelden, waren van dien aard, dat wanneer Awdejew ze beantwoordde, het publiek telkens in lachen uitbarstte. Wanneer hij begon uit te wijden over zijn onkosten, zijn verliezen en over vergoeding van de proceskosten, dan wendde de verdediger zich af en zette een gezicht, of hij het in Keulen hoorde donderen, het publiek lachte en de voorzitter verklaarde op strengen toon, dat dit niet ter zake diende. Zijn laatste woorden waren anders, dan de verdediger hem had ingeprent en wekten eveneens den lachlust op.

In die vreeselijke uren, toen de jury in haar vertrek beraadslaagde, zat hij verontwaardigd aan het buffet en dacht aan heel wat anders. Hij begreep niet, waarom zij zoo langdurig beraadslaagden en wat zij van hem wilden; waar alles zoo voor de hand lag.

Hongerig geworden, vroeg hij een bode hem wat goedkope vastenprijs te willen geven. Voor veertig kopeken gaf men hem een kouden vischschotel met wortelen. Hij nuttigde dit en voelde meteen de visch als een loodzware klomp in zijn maag; hij kreeg oprispingen, het zuur, maagpijn

Toen hij daarna den voorzitter der jury aanhoorde, die de vraagpunten voorlas, draaide zijn hart in zijn lijf, het koude zweet brak hem uit, zijn linkerbeen weigerde dienst; hij hoorde niets; begreep niets en leed daar zeer onder. Ten slotte, toen men hem en zijn kornuiten toestond te zitten, stond de officier van justitie op en zei iets onbegrijpelijks. Als uit den grond opgerezen, verschenen plotseling marechaussees met bloote sabels, die alle verdachten omringden. Awdejew kreeg bevel op te staan en heen te gaan.

Thans begreep hij, dat hij schuldig was bevonden en gedetineerd werd, maar dit verschrikte noch verbaasde hem; zijn ingewanden waren zóó van streek, dat zij al zijn aandacht in beslag namen.

„We worden dus niet vrijgelaten?” vroeg hij aan een van zijn lotgenooten. „En ik heb nog wel thuis drie roebel en één ons thee”.

Hij bracht den nacht door op het bureau en al dien tijd voelde hij een walging voor de genuttigde visch en dacht hij aan de drie roebels en het ons thee. 's Morgens vroeg, toen de hemel blauw werd, gelastte men hem zich te kleeden en heen te gaan. Twee soldaten met gevelde bajonet geleidden hem naar de gevangenis. Nimmer schenen de straten in de stad hem zoo eindeloos lang toe als dezen keer. Hij liep niet over het trottoir, maar midden door de straat in de smeltende, vieze sneeuw. Zijn ingewanden kampten nog met de visch, zijn linkerbeen sleepte hem na; zijn overschoenen had hij vergeten in het gerechtshof of in het bureau, zijn voeten werden steenkoud

Vijf dagen later moesten alle verdachten weer voorkomen om de uitspraak te vernemen. Awdejew hoorde, dat hij veroordeeld was tot levenslange verbanning in het gouvernement Tobolsk. Zelfs dit verschrikte noch verbaasde hem. Hij meende nog steeds, dat het proces niet geëindigd was, dat de zaak voortgezet werd en de „einduitspraak” nog niet gedaan was Hij zat in de gevangenis en wachtte iederen dag op deze uitspraak.

Maar een half jaar later, toen zijn vrouw en zijn zoon Wasilij van hem afscheid kwamen nemen, toen hij in het magere, schamel gekleede oudje nauwelijks zijn eens zoo flinke en doorvoede Elisabeth Trofimowna herkende en hij, in plaats van in de gymnasiastenuniform, zijn zoon gekleed zag in een kort, versleten jekkertje en een bombazijnen broek, besefte hij, dat zijn lot reeds beslist was en hoe de nieuwe „uitspraak” ook zou luiden, zijn verleden niet weer zou keeren. En voor het eerst in al dien tijd van gerechtelijk onderzoek en gevangenschap verloor zijn gezicht de verontwaardigde uitdrukking en barstte hij in bitter schreien uit.

Volksverhalen van Texel

DOOR S. FRANKE. (Slot)

ZOO b. v. ook met den „Strooppot”. Eens is het gebeurd, op een donkeren stormnacht, dat een schip op het strand liep. Wist de kapitein den weg niet? Was hij op een verkeerd licht afgevaaren? Op een duivelslicht misschien? O, er zijn duivelslichten die langs de kusten van de Waddenzee soms op het onverwachts opvlammen. Was het een duivelslicht? Wie zal het zeggen? Wie weet hoe het kwam? Genoeg. De golven donderden over het schip en de wind gierde door het want. (Vervolg en slot op bladz. 455)

DE OUDE WAAL BIJ RIJSOORD

IN EN OM RIDDERKERK

DOOR L. DE BY-VERGOUW. (Slot)

EVENWEL, — als je naarstig zoekt, vind je nog wel iets heel moois, heel schilderachtigs tevens. ☞ Daar is een juweeltje van natuurpracht aan de boorden van een grillig rivierke bij Rijsoord: de Oude Waal. Ge zult het niet kennen, want Rijsoord heeft niet de reputatie van een Plasmolen, noch de beroemdheid van een of ander „Klein Zwitserland”. Het is maar een nederig gehucht aan den grooten verkeersweg, waarover ik u boven sprak. Er zijn geen „dancings” en er is geen plaats voor Marlene Dietrich of Lilian Harvey, zoover ik weet. Denkelijk zoudt ge er ook vergeefs speuren naar een pension voor uw zomervacantie. De bewoners leven er den gezapigen sleur van hun monotone leventje en het zijn hoogstens een paar „uitspanningen” aan den waterkant, wier eigenaars handig te speculeeren weten op de droge kelen van zomersche roei-, zwem- en hengel-maniakken. ☞ Neen, dat laatste woord is hier niet op zijn plaats. Je behoeft werkelijk geen maniak te wezen, om het schitterende Oude Waaltje uit te kiezen voor je uren van vredige verpoozing! ☞ Eenigszins doet het denken aan de omstreken van Warmond, hoewel hier, in het ietwat nuchtere Rijsoord, de volkomen schoonheid van het kabbelende, groen-omlijste water meer tot haar recht komt dan de natuurweelde in het alom-bekende, te zeer geëxploiteerde kader van Leede en Kaag. ☞ Op de primitieve brug, bij de kromming van den straatweg, sta je er in ééns voor: oevers van opgaand hout en wuivend geboomte, zoevend riet, bloem-besprenkeld gras. Dartel werkt het stroompje zich tusschen de lage dijken door, alsof het zich spoedt naar den einder, waar wiekende molens en naïeve, on-moderne kerktorentjes gewagen van een vrede, die ondanks alles, tòch nog ergens bestaat. ☞ De roode en zwarte en bruine daken van simpele, pretentielooze arbeidershuizen toonen zich ternauwernood boven de oppervlakte van den wegberm, een watervogel scharrelt, nonchalant, tusschen de onrustige rietstengels, brokken gesprek van een paar onvermoeide hengelaars vallen in de plechtige stilte van dit

door de menigte genegeerde land. Hier en daar plonsen, leutig, de spanen van een roeiboortje op den deinenden spiegel. Trouwens, in het volle seizoen, als de Ridderkerkers, na een zware dagtaak, snakken naar een teug frissche lucht, leggen ze wát graag beslag op zoo'n schuitje, dat voor luttele penningen te huur is bij den exploitant, en dan wordt het Oude Waaltje welhaast het Petit-Trouville van Ridderkerk! ☞ Ik heb mij laten vertellen, dat, vóór den oorlog, menige Yankee een kijkje kwam nemen op dit idyllische plekje van kaas- en klompen-Holland en niet zelden zagen de dorpers, opgesteld op de brug, of in een bootje, of tusschen de populieren den schildersezel van een vreemdsoortig toerist, die vol toewijding hun rivier poogde te vereeuwigen. Ja, zelfs is het voorgekomen, dat huwelijksbanden gesmeed werden tusschen een zoon van het lachende waterland en een schilderende Amerikaansche, waarschijnlijk plotseling in geestdrift geraakt voor alles wat „Dutch” was! ☞ Rijsoord met zijn Oude Waal is alleen al een tochtje naar de eilanden waard: het poëem van den verheven, rustigen zomeraavond beleeft ge hier inderdaad op zijn mooist. ☞ Maar het romantische en pittoreske mag ons niet te zeer in beslag nemen, wanneer wij een beschrijving geven van één van IJsselmonde's voornaamste gemeenten. We moeten ook onze aandacht vestigen op het meer prozaïsche, de industrie, waaraan de bevolking in de laatste 30 à 40 jaren meerendeels haar bestaan te danken heeft. ☞ Inderdaad, de vele, verschillende bedrijven van uiteenlopenden aard brachten hier leven en welvaart, voornamelijk toen in 1914 de gemeente geëlectriceerd werd. ☞ De electriciteit met haar onbegrensde mogelijkheden was ook hier, als op zoovele plaatsen elders, de „pushing power” en nog altijd bestaat ruimschoots gelegenheid voor de bevolking om haar activiteit op industrieel gebied uit te breiden, want sedert de rivier de Noord werd verbreed, beschikt men over perfecte, opgehoogde terreinen, bij uitstek gunstig gelegen in de onmiddellijke nabijheid van Rotterdam. ☞ We moeten daarbij vooral niet vergeten, dat deze — om zoo te zeggen —

jonge terreinen extra voordelig gelegen zijn door de schitterende verbinding met Duitschland en Engeland langs louter open wateren zonder belemmerende sluisen. Scheepsbouw is wel de voornaamste van al deze industrieën en geen wonder, als men bedenkt, dat en Bolnes en Slikkerveer beide aan de Nieuwe Maas liggen, het ruime, roerige water, dat in den loop der jaren al zoo menig schip op zijn willige schouders nam. ☞ Zonder nu in finesses af te dalen, mogen we wel even stilstaan bij het feit, dat er schepen gebouwd worden tot 15000 ton laadvermogen, booten voor diverse stoomvaartmaatschappijen, maar evengoed kleine vaartuigen, zooals Rijnschepen en motorschoeners, tanklichters en goederbakken. Vanzelfsprekend ontstonden er naast al deze werven machine-, klinknagels- en schroefboutenfabrieken, ijzer-, staal- en metaalgieterijen en zelfs een caoutchoucbedrijf, dat, reeds opgericht in 1870, alle mogelijke rubberartikelen vervaardigt. ☞ Zei ik te veel, toen ik beweerde, dat de gemeente Ridderkerk een nijvere bevolking huisvest? Maakt niet elke leek uit het bovenstaande op, hoe daar, in het lage, met natuurschoon schamelbedeelde polderland, massa's energie worden verbruikt en dat er — in normale tijden — dus wel voorspoed heerschen móet? In normale tijden. Het klinkt, helaas, als een verre toekomstmuziek. De werkgevers, de ondernemers vangen met opeengeklemden tanden iederen nieuwen slag op, dien de huidige wereldchaos hun toebrengt; ook hier heerscht deprimeerende werkloosheid. Licht o.a. onze nationale scheepvaart niet nagevoeg stil? ☞ Maar het volk der eilanden zit niet bij de pakken neer, „doorzwoegen” is het parool en de komende jaren zullen doen zien, in hoeverre dit principe tot succes geworden is voor de zwaarbeproefde werkers. ☞ En wanneer eenmaal de nieuwe, groote verbindingsweg van Rotterdam naar Dordrecht en het Zuiden des lands met overbrugging van de Merwede een tastbaar feit zal zijn, zoodat Ridderkerk promoveert tot centrum van een modern wegennet, dan zullen de ingezetenen nog meer reden hebben om dankbaar gestemd te zijn, want daarmee zal de laatste barrière van hun belemmerend isolement gevallen zijn. ☞ „De tijd zal 't leeren”.

BANANEN

DOOR MR. W. J. VAN BALEN

HOE opmerkelijk recent is de triomftocht van die gele tropenvrucht! Wie herinnert zich niet — tenminste onder hen wier memorie in staat is om minstens dertig jaar terug te gaan — hoe de eerste bananen aarzelend op de Europeesche markten verschenen, en met gemengde gevoelens werden begroet. Men was gewend aan het frissche en roode Europeesche fruit, aan appels, aardbeien, kersen, peren. Nu, deze gele zachtgebogen groote boonen deden in smaak nog het meest denken aan peren. Aan flauwe en melige peren tenminste. Degenen met fantasie, die vol verwachting van een „tropische weelde” voor het eerst hun tanden zetten in deze nieuwe tractatie, konden hun teleurstelling nauwelijks onderdrukken. Wat, was dit nu alles wat er van die overdaad en vruchtbaarheid der tropen overbleef, zoo'n weë zachte vrucht, haast zonder geur of smaak? Boosaardige critici proefden er een licht zeepsmaakje aan en roken een flauw odeurtje, zoo iets van een zakdoek waar den vorigen dag een paar druppels parfum op waren geweest. Neen, het oordeel over deze nieuwigheid was geenszins gunstig. En wat hielp het of de Indischlui al zeiden dat dit dan ook volstrekt niet de lekkere pisang van „bij ons in Indië” was, doch enkel een weinig aantrekkelijke soortgenoot. Natuurlijk, er zijn altijd men-

Foto C. J. Steenberg

DE NED. HERV. KERK TE RIDDERKERK (2de HELFT DER 15de EEUW)

schen die het beter weten, en die iets goeds met kwaadaardig genoeg afkammen omdat ze wel eens iets beters hebben gezien. Wat had men er echter aan of alle menschen met tropenervaring beweerden dat een echte banaan héél wat lekkerder smaakte? Men had immers te maken met wat men kreeg, en de eerste kennismaking viel volstrekt niet zoo onverdeeld gunstig uit. ☞ Maar ondanks deze aanvankelijke tegenstribbelingen heeft de banaan het pleit gewonnen, in een tempo dat de grootste aandacht verdient, omdat het weer eens voor de zooveelste maal laat zien hoe zuiver toevallig het is, dat een bepaald tropisch voortbrengsel onder de aan-

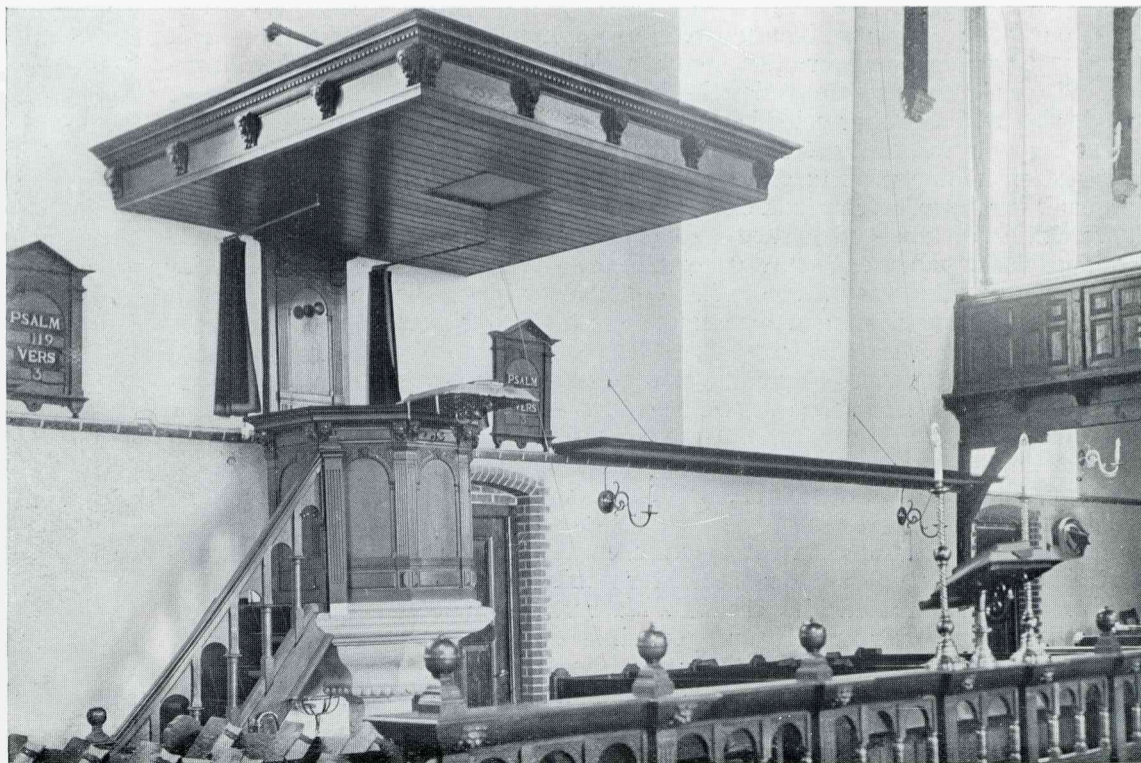

Foto C. J. Steenberg

PREEKSTOEL IN DE NED. HERV. KERK TE RIDDERKERK (1669)

IN EN OM RIDDERKERK. OUDE WAAL BIJ RIJSOORD

dacht van de verbruikende massa's komt, en hoe volkomen grillig het lot dan bepaalt welke plant of vrucht een wereldsucces zal hebben, en welke niet. Men denke maar eens aan de tabak, de cacao, de koffie, de thee. Ik kies als voorbeelden opzettelijk genotmiddelen, om vooral duidelijk te laten uitkomen hoezeer de opkomst, bloei en ondergang van een dergelijk fantasie-artikel geheel afhangt van de ontwikkeling welke de smaak der honderden millioenen zal doormaken. Voor petroleum, rubber, hout, graan en vleesch is de toestand een andere, een meer zakelijke. Maar de genotmiddelen, de feitelijk overbodige luxe-voortbrengselen ☒ Men bedenke eens een oogenblik, dat er van alle groote producten die op het oogenblik de belangrijkste cultures van Nederlandsch-Indië uitmaken, niet één bestond ten tijde der verovering door de Hollanders, laat staan ten tijde der ontdekking door de Portugeezen. De koffie, de thee, de suiker, de tabak, — dit alles is pas in den loop der eeuwen opgekomen, uit niets verzezen, uit een gril van de menschheid, die op eens een smaak in die richting bleek te ontwikkelen, en nu ook gaandeweg onbegrensde hoeveelheden van die producten kon absorberen. ☒ Let daarentegen ook eens op de oorspronkelijke voortbrengselen van Indië, de groote lokmiddelen die alle volkeren op hun beurt naar het geheimzinnige Oosten deden trekken, de Egyptenaren en Phoeniciërs, de Grieken, de Romeinen, de Arabieren, de Portugeezen, de Hollanders, de Engelschen, de Franschen In dien tijd waren de specerijen troef. De kostbare kruiden die van de half legendarische eilanden verbeoosten Indië kwamen, en waar Europa een onverzadelijke begeerte naar toonde te bezitten. De specerijen en de peper. Denk maar aan de uitdrukking „peperduur”, die onder de tegenwoordige toestanden bepaald onbegrijpelijk is geworden. Want dat beetje peper of kruidnagelen of notemuskaat dat wij bij onze maaltijden gebruiken, mag nauwelijks naam hebben. Wie eet er nog van die sterk gekruide gerechten, behalve dan de rijsttafel met haar vele plaatselijke toegiftjes? En toch zijn er ter wille van die specerijen oorlogen gevoerd en vloten uitgerust en koningen onttroond en moorden begaan. Totdat de smaak veranderde. De tabak ondernam een zegetocht door de wereld. En de koffie en de thee en de chocolade. Wie volgt? Ieder oogenblik kan er een nieuw genotmiddel ontdekt worden dat plotseling alles voor zich uit jaagt. En ieder oogenblik kan een kentering beginnen, die maakt dat de menschheid bijvoorbeeld den smaak voor tabak verliest, evenals men de voorheen zoo bewonderde kruidnagel tegenwoordig nauwelijks meer lust. ☒ Wie volgt? De banaan is in dit opzicht op een gansje gevallen. In weerwil van de aanvankelijke scepsis heeft zij de wereld veroverd. Men is er weldra van afgestapt om haar bepaald te willen vergelijken met een in Europa bekende vrucht. Zij heeft een eigen klasse gekregen, het recht op een zelfstandigen standaard van smaak, en de bevoegdheid om in diverse soorten en ondersoorten ter markt te verschijnen, evenals bijvoorbeeld wijn of tabak. Maar voor dit succes heeft zij ook een offer moeten brengen: sinds de banaan de wereld ook buiten de warme zône veroverd heeft, is zij geen luxe-vrucht meer, geen edel genotmiddel zelfs, maar een algemeen en zeer alledaagsch voedingsmiddel voor de massa, even banaal als een appel of een bord havermout. Men eet bananen omdat het goed en gezond voedsel is. En bovendien omdat het een vrucht is die door de natuur op buitengewoon

ingenieuze en toch zoo eenvoudige wijze verpakt is, buiten aanraking met vieze handen, met stof en bezoedeling. Ik geloof niet dat er, behalve een ei, nog een tweede voorbeeld in de natuur te vinden is van zulk een practische verpakking als de banaan van huis uit heeft meegekregen. ☒ Ook hierin echter bestaan nog verschillen, die weliswaar op het eerste gezicht niet zoo terstond te herkennen zijn, maar die bij het kweken, verzenden en verhandelen van dit fruit niettemin een groote rol spelen. Want de eene soort heeft een grove en sterke schil, die goed tegen stooten en kneuzen bestand is. Maar daarvoor moet

die variëteit dan ook weer achterblijven in fijnheid van smaak en geur. Omgekeerd is het type dat een zacht en licht kneusbaar velletje bezit, onbetwist de lekkerste vrucht. Tusschen deze soorten liggen natuurlijk tal van andere nuances, want de hoeveelheid bananenvariëteiten is eigenlijk nog onbegrensd. ☒ Het massaproduct, dat het beste tegen het transport kan, doch dan ook bij lange na niet de lekkerste banaan is, komt uit West-Indië, dat wil zeggen uit de West-Indische wereld in ruimeren zin, zooals de Spanjaarden op grond van de vergissing van Columbus Centraal-Amerika plachten te noemen. Dus niet speciaal uit onze West, hoewel ook daar te lande met afwisselend succes bananen en bacoven geteeld zijn. Maar in hoofdzaak van Jamaica en aangrenzende eilanden, en van den vasten wal van Colombia. Het is een cultuur die met Engelsche en Amerikaansche methodes tot een ware wereldfabricage is opgevoerd; de naam Fyffes is tenminste bekend genoeg. Doch de kenners en liefhebbers weten nog wel lekkerder bananen te vinden. ☒ Die uit Indië groeien te ver weg van de consumptiemarkten om voor Europa een practische beteekenis te hebben. Het is jammer, want lekker zijn ze zeker, die verrukkelijke pisang mas en tientallen andere soorten waarvan elk hare eigen bekoring bezit. Wie weet, misschien komt er nog eens een tijd, dat ook Indië kan gaan meedoen aan de leveranties van bananen als massavoedsel. Maar er zijn ook nog andere soorten, die niet minder goed smaken. Neem bijvoorbeeld het Canarische type, een kleine maar geurige banaan, die echter als gevolg van de waterarmoede der Canarische eilanden niet in reusachtige hoeveelheid ter markt gebracht kan worden. Van hetzelfde ras als deze lekkere Canarische banaan is ook de Braziliaansche, die tot voor kort alleen maar in Zuid-Amerika zelf werd geconsumeerd, doch die sinds enkele jaren met stijgend succes naar Engeland en naar Nederland wordt geëxporteerd. Op de Londensche markt is Lord Vestey, de vleeschmagnaat, degene geweest die de koelinrichting van zijn vrieschepen behalve voor het bevroren vleesch uit Argentinië ook voor de

BANANEN. DE VOOR EUROPA BESTEMDE TROSSEN WORDEN ZORGVULDIG VERPAKT

bananen uit Brazilië heeft gebezigd. En wat betreft Nederland en achterland zorgt de B.I.M.A. te Amsterdam in samenwerking met den Koninklijken Hollandschen Lloyd voor geregelde aanvoeren. ☒ Deze Braziliaansche banaan is echter een teer artikel. Het delicate en geurige vruchtvliesch wordt bij haar niet beschermd door een dikke schil, maar door een veel zachter velletje, dat dan ook gedurende het transport tegen kneuzingen beschermd moet worden door allerlei verpakkingsmiddelen die de grovere West-Indische banaan niet noodig heeft. Eerst wordt de tros gewikkeld in een groote lap watten, en daarna gaat er of een strooien mat omheen, of de heele bos wordt in een dubbelzak van sterk papier gedaan, die luchtgaten bezit om de vereischte ventilatie toe te laten. ☒ In deze tweeledige verpakking wordt de Bimabanaan dan voorzichtig per lichter of fruitwagon naar de zeehaven van Santos gebracht, alwaar het groote zeeschip zijn koelruimen er mee vult. Gedurende de reis wordt zorgvuldig gelet op het bewaren van de correcte temperatuur, die noch te warm, noch te koud mag zijn. Want in het eene geval zou de precies op tijd afgesneden vrucht overrijp aankomen en dus zeer bezwaarlijk te hanteeren en te verhandelen zijn; en in geval van te lage temperatuur zouden de vruchten eveneens een knauw krijgen waarvan zgn. „chilled fruit” zich nooit meer herstelt. De kwestie van temperatuur en van ventilatie is dus van het grootste gewicht. Reeds kleine verschillen kunnen noodlottig worden. Vooral natuurlijk bij een vruchtsoort die zoo licht aan rotting onderhevig is als de pisang in het algemeen, en dan nog des te meer bij een variëteit van de delicaatheid der Braziliaansche. ☒

Er groeien in alle tropische landen bananen in vele soorten, groote en kleine, goudgele, groengele, groene, ja zelfs roode. De zgn. banaan van São Thomé, die oorspronkelijk van de Kaap Verdische eilanden afkomstig is, heeft een kleur die misschien nog het beste te ver-

gelijken is met die van een rhabarbersteel. Maar deze soort kan men niet rauw eten, evenmin trouwens als die heel groote vruchten, die aan stammen van evenredige hoogte groeien. Men moet deze buitenmodelsche types eerst koken of bakken. ☒ Een opmerkelijke krachtsverspilling van de natuur, om zulke reusachtige bananenstammen te laten groeien, die

zoo dik worden als een flinke boom, en tweemaal de hoogte van een huis hebben. Want er zit toch ook slechts één tros aan, net zoo goed als bij de „nanica”, zooals de Braziliaansche exportbanaan heet. Deze laatste wordt nooit meer dan tweemaal manshoog; er bestaat zelfs een streven om den groei te

beperken tot ruim manshoogte, dus ongeveer evenzoo als op de Canarische eilanden, waar de bananenstammen korte en ineengedrongen stompjes lijken, in vergelijking met de zwerige boeketten van reusachtig langere blaren, die we in de volle tropen zien. Maar in de lengte zit het 'm niet: integendeel, daar kan men enkel maar last van hebben. Dit heeft men o.a. ondervonden in Centraal Amerika, waar van tijd tot tijd tornados of wervelstormen optreden, die dan onvermijdelijk een groote verwoesting aanrichten onder de hoogere bananenstammen. Want de Centraal-Amerikaansche soort is van het type dat Gros Michel heet, een lange en slanke verschijning, veel eleganter om te zien dan de korte Canarische propjes of de compacte Braziliaansche nanica. Maar wat heeft de bananenboer aan die schoonheid, wanneer hij na afloop van den storm het meerendeel van zijn stammen omvergesmeten vindt liggen! ☒ Want de banaan heeft niet een stevige of taaie stam. Er zit noch de kracht in van hout, noch de elasticiteit van riet. Slechts water en zachte vezels zijn het, die sierlijke decoraties van gerafelde blaren en bruin-geverniste stammen. En is

dit een wonder, wanneer men zich rekenschap geeft dat al die weelde aan stammen en blaren slechts dient om één bos voort te brengen en te beschutten! Heeft de bananenstam deze taak volbracht, dan kan hij gerust worden opgeruimd,

want nooit meer zal er een nieuwe tros aan groeien. Integendeel, het kwijnende voortbestaan van den ouden en afgeleefden stam zou enkel een beletsel vormen voor de nieuwe loten die klaar staan om in enkele maanden tijds van een groen sprietje op te schieten tot ook zoo'n wuivenden stam. Plaats voor de nieuwe gene-

raties! Onverbiddelijk en met meedoogenlooze consequentheid volgen in de bananenwereld de jongeren op de ouderen. Elk heeft maar een héél kort tijdje van bloei en van glorie. De stam verrijst, ontplooit zich, en spreidt zijn lange, ovale bladeren als een wijde draperie om zich heen; telkens spruit er uit het midden een nieuw blad op, eerst een

BANANEN. HET AFSNIJDEN DER TROSSEN

EEN JONGE BANANENPLANTAGE IN BRAZILIË

sprietje, daarna een opgerold ding als een fluit, en ten slotte een geweldig blad als een reusachtige roeispaan, dat door zijn eigen gewicht gaat hangen, en weldra door den wind of door het onderlinge schuren gaat rafelen. ☞ En nu gebeurt het groote wonder, de blijde gebeurtenis in het kortstondige leven van de banaanplant, en tevens het begin van het einde. Aan een langgerekten steel ontwikkelt zich een bloem, een gecompliceerde bloesem die wel wat aan de artisjok doet denken, zooveel bloemblaadjes plakken er schubsgewijze over elkaar heen. Maar bij de bananenbloesem openen deze blaadjes zich, en onder elk van die opkrullende schubben zien we dan het vruchtbeginsel liggen, een zachtgroen handje van heel fijne, kleine banaantjes, zoo onschuldig en snoezig als een baby in zijn wiegje. De bloemtros gaat voort met het vormen van dergelijke „handen”, zoo lang er fut in de plant zit. Daarna beginnen de bloesems te verschrompelen, en de niet levensvatbare nakomertjes vallen vanzelf wel af, net als de jonge kastanjes in den voorzomer den grond plegen te bezaaien. Ondertusschen hebben de normale en gezonde „handen” zich aaneengesloten tot een forschen tros, waar acht tot twaalf, ja soms wel vijftien en meer van die „pencas” aan zitten. Zoodra nu de tros voldoende gevuld is om zelfstandig te kunnen aanrijpen, is ook het oogenblik verschenen om te snijden. Want liet men de bananen nog langer aan den stam hangen, dan zouden ze slechts dikker en meliger worden, en ten slotte gaan openbarsten; reeds voor gebruik ter plaatse zouden ze onbruikbaar zijn, laat staan dus voor vervoer over zee. ☞ Nu verschijnt de snijder met een soort van sikkel, en na eerst tusschen de blaren door getast te hebben naar de juiste plek, hakt hij met een forschen zwaai van zijn kromme mes den steel van den tros door, even boven de kromming, zoodat er een stuk van den natuurlijken haak mee afgesneden wordt. Onmiddellijk nemen dragers den buit op hun schouders; ze sjouwen den tros naar de wachtende smalspoorwagentjes toe, of hangen de bungelende bossen aan een luchtkabel die voor het vervoer naar de lichterhaven zorgt. Want aangezien de beste bananenvelden in lage en vochtige landen langs de zee of langs kreeken en rivieren liggen, gaat het vervoer van den oogst meestal met lichters tot aan de zeehaven. ☞ Ondertusschen haal van zijn sikkel den ouden stam omgehouden. Ritselend zijgt dit gevaarte van groene blaren neer; het sap druïpt, ja spuit soms met geweld uit de opgesneden poriën van den vezeligen stam. Nu zien we pas wat een sponsachtige formatie zoo'n bananenstronk eigenlijk slechts is. Snel gegroeid, snel vergaan. De banaanstronk is een ééndagsvlieg. Een spruit van een halven meter hoogte is troonopvolger; maar reeds komt er een nieuw sprietje van een paar centimeter lengte uit den grond gluren. Snel, snel, want Europa heeft honger, en de bananen zijn zoo verrukkelijk lekker!

Merkwaardig evenwicht

DOOR A. W. FRANCKEN

WIE ooit een bezoek bracht aan Burma in Britsch Achter-Indië, zal moeten erkennen, dat een nadere kennismaking, zoowel met het aan natuurschoon zoo rijke land, als met de fanatieke bevolking, zeer zeker de moeite loont! Het best geraken we in dit merkwaardige, met duizenden en nog eens duizenden Boeddha-tempels en pagoda's als bezaaide brokje van onze planeet tehuis, door eens een tochtje te gaan maken met een der geriefelijk-ingerichte stoombooten, welke op den Irrawaddy en enkele andere, min of meer bevaarbare rivieren een geregelden heen-en-weer-dienst onderhouden. Reeds een vluchtige blik op de kaart doet zien, dat de meeste dezer, door een aantal meridionaal gerichte bergketens gescheiden stroomten uitmonden in de uitgestrekte Golf van Martaban, waaraan de hoofdplaats Rangoon ligt. — Waar we zoeven

Burma in vele opzichten een interessant land noemden, kan men, om zich daarvan het spoedigste te overtuigen, niet beter doen, dan door — tijdens een verblijf in genoemde stad — een uitstapje in noord-oostelijke richting te gaan ondernemen. De kustlijn volgende, merken we op, hoe de zeeboezem al dieper en dieper, gelijk een geweldige wig, het land binnendringt en kort daarop bereiken we onze bestemming: de omgeving van de monding der Sittaung-rivier. Het vlakke landschap langs den linker oever wordt afgesloten door een bergachtig terrein, dat van hier af naar het Zuiden toe onder den naam van „Kelasa-heuvelen” bekend staat. Juist waar deze heuvels eindigen en het dal begint, schijnen ze nog één heldhaftige poging aan te wenden, om in de geographische wetenschap als „bergen” gequalificeerd te kunnen worden: een ontzaglijk rotsgevaarte, de 1200 Meter hoge Kayik-ti-yo, beheerscht er de gansche omgeving als een trouwe wachter. ☞ Deze berg, en wel de top daarvan, was het eigenlijke doel van onzen tocht, want hier aanschouwen we — het mag zonder overdrijving beweerd worden — een der grootste wonderen, welke op aarde bestaan! Daar verheft zich namelijk, door de geloovige Boeddhisten ter eere van hunnen Gautama

DE AARDAPPEL- OF WONDER-ROTS BIJ COLORADO

De basis van deze 28 meter hooge en 12 miljoen K.G. wegende rots is minder dan één meter in doorsnede

opgericht, een 6 Meter hooge pagoda de „Kyaik-ti-yo-Paya”, doch dit bouwwerk rust — het is bijna niet te gelooven! — op een geweldigen, vele centaars zwaren, bij elke windvlaag *schommelenden* steen! ☞ Een gril der Natuur, in vereeniging met een gril van den Mensch! Het is inderdaad onbegrijpelijk, dat het rotsblok zich op die uiterst smalle basis kan bewegen en daarbij niet in den afgrond stort; evenwel gehoorzaamt het slechts correct aan de — ditmaal het menschelijk begripsvermogen bijkans te boven gaande — Wetten van het Evenwicht! De pagoda kan alleen langs smalle laddertjes bereikt worden; wie zich voor 't eerst van zijn leven naar boven waagt, moet, vooral bij sterken wind, ongetwijfeld over een flinke dosis durf beschikken. Men voelt duidelijk het geheele gevaarte onder zich heen en weer wiebelen en het kost moeite te gelooven, dat er hoegenaamd geen gevaar bestaat! ☞ Het tempeltje bevat, althans volgens de Burmezen, twee hoofdharen van Boeddha, dit is dan ook de reden, dat men geregeld een groote massa menschenhaar, op bepaalde dagen in het jaar door de talrijke vrome bedevaartgangers geofferd, op den steen ziet liggen. De overlevering wil, dat het rotsblok in vroeger tijden vrij in de lucht zweefde en dat er zelfs thans nog een héél kleine ruimte tusschen den steen en den berg moet bestaan; indien men slechts over een fijn genoeg gesponnen draadje kon beschikken, dan zou men U dit onmiddellijk aantoonen, met 't er tusschen door te halen! Af en toe vliegt het gevaarte met pagoda en al door de lucht, jammer echter, dat er dan steeds toevallig geen ooggetuigen aanwezig zijn! ☞ De Burmezen schijnen er een bijzonder genoegen in te vinden, zich de plaatsen voor het uitoefenen hunner godsdienstplichten zoo ontoegankelijk mogelijk te kiezen¹⁾. Op een der Kelasa-heuvelen ligt namelijk nog een dergelijke, doch veel kleinere losse steen, waarop ook al een pagoda gebouwd is. Daar dit, eveneens onder den invloed van den wind heen-en-weer bewegende blok eenigermate den vorm van een Oostersch vaartuigje bezit, werd het tempeltje „Sampan-pagoda”, of, in de landstaal: „Sampan-Paya” gedoopt. ☞ Ook in andere deelen der wereld treft men groote, los-liggende steenbrokken aan, welke door hun „merkwaardig evenwicht” de aandacht verdienen. Een daarvan is de 70 à 75.000 K.G. wegende „Egg Rock” in de Buffalo Mountains, een gebergte in het Noorden van den Australischen Staat Victoria. Dit stuk graniet doet werkelijk denken aan het versteende ei van den een of anderen reusachtigen, voorwereldlijken vogel; het is angstwekkend om het daar recht op, op den uitersten hoek van een vierkant grondvlak te zien staan, zoodat er velen zijn, die deze zonderlinge schep-

1) Hoogstwaarschijnlijk geschiedt dit met het oog op hun zieleheil: hoe meer moeite zij zich moeten geven, des te meer verdienste er in steekt!

ping der Natuur slechts min of meer schroomvallig durven naderen! In den omtrek bevinden zich nog meer wankelende steenklompen, alle ten gevolge van een verweeringsproces en den invloed van het water, van eeuwen her, ontstaan, doch ieder, die de eenzame Buffalo Mountains bezoekt, zal moeten erkennen; dat onder al deze wonderen dat van de gigantische Egg Rock verreweg de kroon spant! ☞ In de wereldberoemde Yosemite-Valley in het Californische Yosemite National Park verheft zich de „Agassiz-column”¹⁾, een granieten zuil van ruim 29 Meter hoogte, wanneer men deze nadert, houdt men onwillekeurig zijn hart vast! Het onderste gedeelte lijkt zoo weinig stevig, dat men ieder oogenblik verwacht, haar te zullen zien omkantelen! In nog meerdere mate is dit echter het geval bij het aanschouwen van de „Balanced Rock” — een stuk helderrood gekleurd zandsteen van honderd-duizenden Kilo's zwaarte — in den zoogenaamden „Garden of the Gods”, nabij de stad Colorado Springs in den Amerikaanschen Staat Colorado. Dit wonder van stabiliteit staat daar sinds menschenheugenis als het ware op een uiterst dun asje, terwijl tóch volgens deskundigen de kans van omvallen zoo goed als uitgesloten moet zijn! ☞ Al het hierboven beschrevene is evenwel slechts kinderspel bij hetgeen er vóór Woensdag, den 29sten van Sprokkelmaand 1912 te zien was in de Sierra del Tandil, een indrukwekkend gebergte ten Zuiden van den Rio de la Plata in Argentinië. Daar lag namelijk een granietblok van 4 Meter hoog en 5 Meter doorsnede bij de basis, in evenwicht op een klein uitsteeksel, niet van een horizontaal, doch van een.... *vrij sterk hellend vlak!* Dit gevaarte woog niet minder dan 700 ton en had de gedaante van een reusachtig, omgekeerd eierdopje(!) zonder voet. De „Piedra movediza” was, zooals de naam reeds aanduidt, *bestendig* in beweging; men overtuigde de bezoekers hiervan door er ledige flesschen onder te leggen, welke dan oogenblikkelijk tot de fijnste glassplintertjes werden vermalen. — Volgens de overlevering moet een trotsch grondbezitter op zekeren dag gezworen hebben, dat hij dit verd. . . . rotsblok zou doen kantelen, doch zijn gerechte straf voor deze uitlating bleef niet uit! De man bevestigde een groot aantal touwen en kettingen aan den steen en spande er alle paarden, die in den naasten omtrek te krijgen waren, voor. Doch hoe hij de arme dieren met zweepslagen aanvuurde, hoe hij zich woedend maakte en een stortvloed van vervenschingen uitbraakte . . . de „Piedra movediza” bleef waar hij was! ☞ Eensklaps brak er een „Pampero” — een vreeselijke storm met donder en bliksem — los, zóó hevig, als men nog nimmer had bijgewoond. Door een panischen schrik bevangen, rukten de paarden zich los en gingen er in alle richtingen van door. De woning en alle familieleden van den godslasteraar werden door het hemelvuur getroffen en van hem zelf heeft niemand ooit meer een spoor kunnen ontdekken! Dit godsgericht van Tandil wordt in die streken nog

menigmaal voor hen, die zich gaarne van zekere krachttermen bedienen, als waarschuwend voorbeeld aangehaald. ☞ Omstreeks het midden der vorige eeuw, tijdens het bestuur van den dictator Rosas, heeft men nog eens een poging gedaan, om het granietblok met behulp van 30 span ossen uit zijn evenwichtsstand te brengen, doch tevergeefs! — Op den bewusten 29sten Februari viel het plotseling, oogenschijnlijk zonder eenige aanleidende oorzaak, onder donderend geraas, dat tot ver in de omgeving hoorbaar was, naar omlaag. De spoedig te hoop loopende inwoners van Tandil hadden werkelijk moeite te begrijpen, dat de unieke merkwaardigheid,

welke jaar in, jaar uit talloze vreemdelingen trok, nu zoo ineens had opgehouden te bestaan! . . . Niettemin behoeven zij zich ook thans niet over een al te gering toeristenbezoek te beklagen, dank zij de boeiende schoonheid van hun geliefde Sierra del Tandil. ☞ Behalve de genoemde wonderlijke schepingen der Natuur, bestaan er ook verscheidene op het gebied van bouwkunst of techniek, welke door den bijna onbegrijpelijken toestand van evenwicht, waarin ze verkeeren, als ware curiositeiten aangemerkt mogen worden. ☞ Denken we slechts aan den bekenden „Scheeven Toren van Pisa”! Dit ronde, acht verdiepingen tellende, geheel uit wit Carrara-marmer opgetrokken bouwwerk helt, bij een hoogte van 54.5 Meter, niet minder dan 4.3 Meter uit de loodlijn, 't geen moet worden toegeschreven aan een toevallige verzakking der fundamenteen en niet, zooals men vroeger algemeen aannam, aan een zonderlinge gril van de bouwmeesters. Hoe apocrief dit laatste ook moge klinken, tóch behoeven we niet ver van huis te gaan, om een dergelijk curiosum met eigen oogen te kunnen aanschouwen! Wie heeft bij een wandeling langs de schilderachtige Oude Delft niet eens overdacht, welk een ontzettende ramp een mogelijk omver-storten van den scheeven toren der Oude Kerk zou beteekenen? Welnu, dit massieve, steenen gevaarte is in de tweede helft der dertiende eeuw „studieuselyk en met voor-bedachtsaemheydt om de rarigheydt van 't werck

MERKWAARDIG EVENWICHT. HET BEELD VAN DE FAAM DOOR HENDRICK DE KEIJSER OP HET GRAF-MONUMENT VAN WILLEM DEN ZWIJGER IN DE NIEUWE KERK TE DELFT

alsoo gemaect en aengeleyt!” Inderdaad, de toren staat daar „krom en gebogen, alsof synen val is dreyghende!” Er bestaat echter te dien opzichte al heel weinig reden tot ongerustheid, immers, toen de stad den 12den October 1654, te half elf in den ochtend, door de bekende buskruitontploffing — den zoogenaamden „Donderslag van Delft” — was getroffen, bleek het na onderzoek, dat de scheeve stand geen haar verergerd was! ☞ En nu het grootste Nederlandsche wonder van „evenwichtskunst”! Om dat te zien, behoeven we slechts weinige honderden meters verder te gaan. Wie kent niet het merkwaardige, 2000 K.G. zware beeld van „De Faam”, dat aan het voeteneinde van het wereldvermaarde praalgraf van Willem den Zwijger in de Nieuwe Kerk prijkt! Ook dit meesterstuk van onzen grooten Hendrick de Keyser en diens oudsten zoon Pieter, slechts met de teenen van den linkervoet op vier masken — een voorstelling der vier winden — rustende, doorstond

1) Aldus geheeten naar een beroemden natuuronderzoeker van dien naam.

met glans de ramp van 1654! ☞ Niettegenstaande de berekeningen bij het zoeken naar het juiste evenwicht van het beeld ongetwijfeld tot in alle onderdeelen nauwkeurig geweest zullen zijn, bleek het toch, dat de praktische ondervinding de theorie te hulp moest komen. Zulks bewijzen de oude rekeningen, welke vermelden, dat de kosten van het praalgraf — ten bedrage van 28.000 gulden — tijdens den bouw met een flink bedrag vermeerderd moesten worden, benooidigd om de telkens omvallende Faam weer overeind te zetten!

Foto von Pagenhardt EEN OUDE BOERENHOEVE IN HET SCHWARZWALD

Betoverend Schwarzwald

DOOR EDUARD VON PAGENHARDT

TUSSCHEN Bovenrijn en Neckar strekt zich een gebergte uit, dat terecht een der mooiste van Duitschland genoemd mag worden, het Schwarzwald. Deze streek getuigt van eeuwenoude geschiedenis, daar is

het land der slanke, hemelwaarts strevende dennen, van de sagenrijke meren, de schilderachtige boerenwoningen en kleederdrachten. ☞ Er is wel bijna geen andere omgeving die zich, door de grootsche lijnen van het landschap en den versterkenden geur der dennenbosschen zóó eigent om den herstelbehoevenden en rustzoekenden mensch wel te doen naar geest en lichaam. Uitmuntend aangelegde verkeerswegen

maken den toerist het bereiken van alle gewenschte plekjes gemakkelijk. ☞ Maar het mooiste is wel een voetreis door deze streek over de heerlijke bergen, door malsche weiden, langs vroolijk kabbelende beekjes, voorbij oude met stroo gedekte boerderijen, door donkere bosschen met hun kristalheldere meren. ☞ Terwijl het landschap van het zuidelijke Schwarzwald meestal open en vriendelijk is, draagt het noor-

delijk gedeelte een meer grootsch en romantisch karakter. ☞ De uitgestrekte, tegen de bergen oplopende weiden met het grazende vee en de bijzonder schilderachtige boerenwoningen

waarmede midden- en vooral zuidelijk Schwarzwald zóó rijk bedeed is en die het landschap eenigszins doen gelijken op sommige streken in Zwitserland, mist men geheel en al in het noordelijk gedeelte. ☞ Steil, bijna loodrecht, verheffen zich de bergen uit de Rijnvlakte omhoog. Maar juist deze grootschheid van lijn laat den toerist een stuk natuur zien, zóó indrukwekkend als hij, dwa-

lend door de donkere bosschen, niet verwacht had. ☞ Iets geheel op zichzelf zijn de meren. Bijna elk hunner heeft zijn eigen sage. ☞ De meest beroemde is wel die van het Mummelmeer, gelegen in het steile keteldal der Hornisgrinde. Leliën omgeven zijn oevers, en de Schwarzwaldster weet zijn zonen te verhalen, dat dit geen echte leliën zijn, maar betoverde elfen, die de watergeest tot straf voor een ver-

grijp in leliën veranderd zou hebben. 's Nachts om 12 uur, als de maan geheimzinnig over de donkere toppen der dennen schijnt, worden zij weer elfen. Dan reiken zij elkander de hand en gekleed in ragfijne gewaden beginnen de betoverend schoone jonkvrouwen een wilden dans, die duurt totdat uit de diepte van het meer een donderende stem haar beveelt de bloemgestalten weer aan te nemen. ☞ Boven, bij

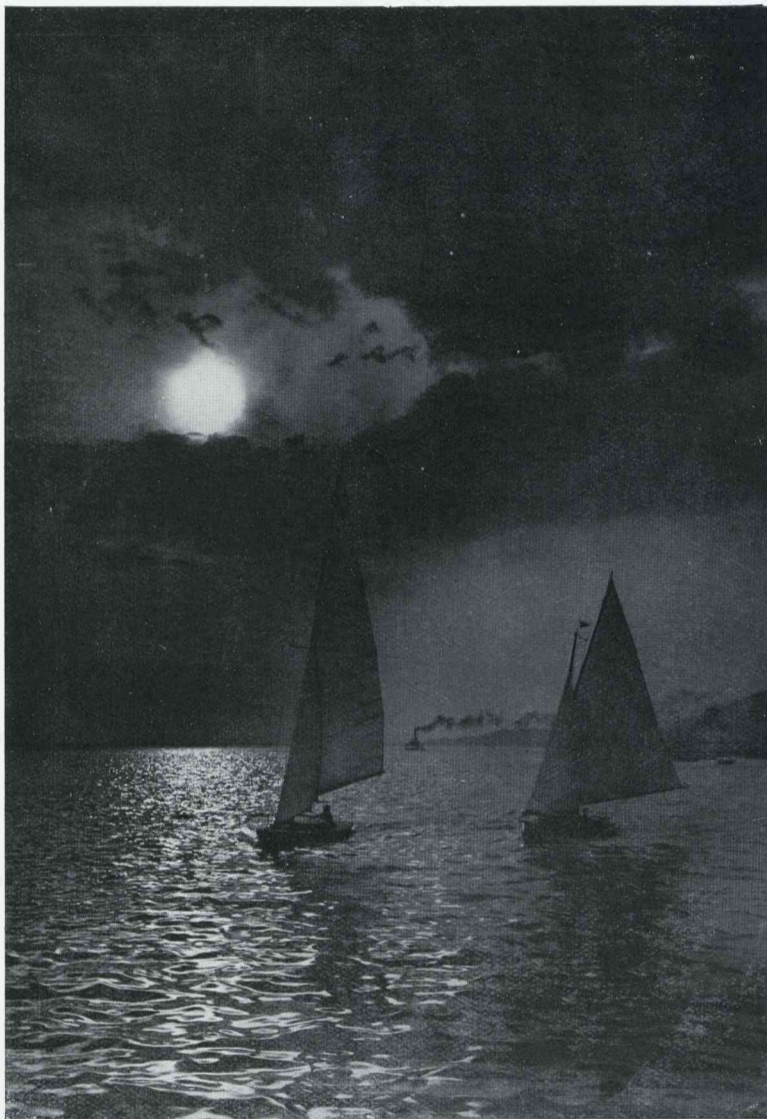
Foto von Pagenhardt

PANORAMA IN HET SCHWARZWALD

den berg Kniebis, sluimert eeuwenoude geschiedenis. Duidelijk kan men nog de wallen en grachten zien, die hier door de Zweden in den 30-jarigen oorlog zijn aangelegd als verdedigingswerken. Meer naar beneden in het dal ligt een stadje met poorten en torens, als ware het opgebouwd uit een speelgoeddoos. De vroegere vrije Rijksstad Zell, gelegen aan de vriendelijke oevers van de Harmersbeek.

Op een kleinen uitbouw van de stadspoort staat nog een kanon, op de Zweden veroverd, dat de burgers herinnert aan de groote dagen, die dit stadje eenmaal beleefde. ☼ Ontelbaar zijn de namen der bronnen, waarvan het geneeskrachtige water uit de aarde omhoogborrelt. De meest beroemde hiervan zijn de warme bronnen van Baden-Baden. ☼ Zooals zij reeds stroomden in de tijden der oude Romeinen, zoo stroomden zij ook nu nog, tot heil der menschheid. ☼ En verder zijn daar nog de bronnen van Badenweiler, van Freiersbach, van Peterstal en Griesbach, om van het Württembergische Wildbad niet te spreken. ☼ Van de vele rivierdalen, die hun diepe groeven door de oppervlakte van het gebergte trekken, is dat van de Guttach wel het meest bekende en meest schilderachtige. Omgeven door oude boerderijen, waar nog eeuwenoude tradities voortleven, stroomt de rivier langs weiden en rotsen in de Kinzig, een der grootste zijrivieren uit het Schwarzwald van den Rijn. De boeren van Guttach hebben hun zin voor het schoone van woning en kleederdrachten nog niet verloren. Niettegenstaande ook hier het dikwijls tot op den grond afhangende stroodak wegens brandgevaar wijken moest voor dakpannen, zijn er toch niet weinige boeren, die geprobeerd hebben, dit buitengewoon schilderachtige stroodak tenminste aan den voorgevel hunner woningen te behouden. ☼ Zondags gaat iedere boer en boerin in hun typische kleederdracht naar de kerk. Op den grooten, breedgeranden strooehoed draagt de Guttachsche boerin roode en zwarte wollen ballen. Onder dezen hoed een mutsje van zwarte zijde, omzoomd met fijne kant. ☼ Niets is schilderachtiger dan deze knappe vrouwen en meisjes, wanneer zij zich op een Zondagmorgen naar het dorpskerkje begeven. Zoo vereenigt het Schwarzwald een grooten schat van natuurschoon en cultuurgeschiedenis in zich. ☼ Zomerdagen in het Schwarzwald zijn uitgesproken feestdagen voor geest en lichaam. ☼ En als de groote hitte soms mocht opstijgen ook tot de hogere streken, dan is het een der geweldigste natuurafereelen, wanneer donder en bliksem

den dampkring komen zuiveren. ☼ Groote wolkenbanken komen dan opzetten, trekken over de bergen en hullen alles in een dichten nevel, zoodat men geen hand voor oogen zien kan. Maar den volgende morgen is de hemel weer van het diepste blauw en er waait een koelte over de hoogten, zóó frisch en zuiver, dat men gelooven zou, dat zij zóó uit den hemel kwam. ☼ Wie een zomer in het Schwarzwald met zijn betooverende schoonheid nog niet heeft meegemaakt, hij weet niet, hoe mooi de wereld is.

AVOND OP DE RIVIER

den dampkring komen zuiveren. ☼ Groote wolkenbanken komen dan opzetten, trekken over de bergen en hullen alles in een dichten nevel, zoodat men geen hand voor oogen zien kan. Maar den volgende morgen is de hemel weer van het diepste blauw en er waait een koelte over de hoogten, zóó frisch en zuiver, dat men gelooven zou, dat zij zóó uit den hemel kwam. ☼ Wie een zomer in het Schwarzwald met zijn betooverende schoonheid nog niet heeft meegemaakt, hij weet niet, hoe mooi de wereld is.

VOLKSVERHALEN VAN TEXEL

(Vervolg en slot van bladz. 447)

DE mast sloeg over boord en de verschansing versplinterde. Er sloeg een lek in de kielen de boeg boorde diep in het zand. Het roer sprong uit de pinnen en alles kraakte en krakte met donderend geweld in elkaar. Het schip sloeg uiteen en de bemanning . . . Ach, niemand weet hoe het der bemanning vergaan is. Misschien zijn de lijken weken later aangespoeld en in het duin begraven. Misschien zijn ze ook weggedreven naar verre kusten of verslonden door vraatzuchtige zeemon-

sters. Wie za het zeggen? Maar toen de storm ging liggen, lag daar het wrak op de kust. Zwart en donker staken de brokstukken boven het water uit. De stomp van den afgeknaptten mast leek een te vroeg afgebroken leven. Het water klotste en golfde om het donkere wrak en sloopte het met zijn onweerstaanbare kracht. En al wat los raakte dreef naar het Texelsche land. Was er tusschen al die balen en kisten niet een klein kistje meegekomen? Een kistje, dat vol bleek met glinsterende goudgele ducaten? Jazeker, het kistje was aan land gespoeld. Het lag op het strand, half open; het goud glinsterde in de jonge zon; de ducaten glisten naar buiten. En wat het gele goud zacht en melodieus klink-klankte, toen de jutter het in zijn wijde zakken liet glijden! Dat was een schoon geluid. ☼ Maar de jutter had geen tijd er lang naar te luisteren. Reeds was over het geheele eiland bekend geworden: „er is van-

nacht een schip gestrand; een schip met goud”. Uit de dorpen kwamen de menschen naar de plaats van de stranding, met zakken, met touwen, met paarden en wagens. ☼ Ook de strandvoogd kwam met bekwamen spoed aangestapt. Ha, er was goede buit. De zee had goud gebracht. Nee, de jutter had geen tijd naar het welluidende geklinkklank te luisteren. Hij stopte gauw, gauw zijn zakken vol en sloop langs achterpaadjes terug naar zijn armelijke hut. ☼ Maar de dingen kunnen niet geheim blijven. De strandvoogd rook iets van de ducaten. Zeker, de buit was goed, er was veel aangespoeld, maar de ducaten . . . Waar was het goud? Hoe kwam dat geldkistje leeg? ☼ En of nu de ruischende golven het overbrachten of dat het de suizende wind was, of het donkere, gehavende wrak, het wrak met den afgeknaptten mast, of wel het uit de pinnen gelichte roer, wie zal het zeggen, maar zeker is, dat de strandvoogd den man uit de armelijke hut verdacht. Misschien hadden vernijng tongen het hem in het oor gefluisterd, wie zal het weten? Goud is behekst. Hoe dan ook, de schout en de strandvoogd togen naar de hut van den jutter om het

goud te zoeken. ☼ Maar hutten, al zijn ze dan ook nog zoo nederig, hebben soms een venster en daardoor is het mogelijk de menschen reeds van verre te zien komen. En oogen die iets te verbergen hebben zien scherp. De tuinwallekes langs de paadjes mochten dan hoog zijn, goed, goed, maar de scherpe oogen van den jutter zagen den schout met zijn rakkers wel naderen. ☼ Ze kwamen op een geschikten tijd. De jutter zat met zijn gezin juist aan den maaltijd. Brij met stroop was er. De schout kon dus mee aanschikken als hij wilde. Maar hij kwam niet om brij met stroop. Nee, maar om de ducaten. Hij wilde de kostelijke goudstukken. De jutter wist dat wel. Even vóór de huiszoekers de deur van de hut binnenkwamen liet hij de ducaten met handen vol in den pot met stroop glijden. ☼ En zooals dat gaat, hé. De schout en de strandvoogd zochten overal, maar niet in den strooppot. De gele goudstukken lagen veilig en wel verzonken in de dikke, goudbruine stroop en de jutter stond er met een onschuldig gezicht bij. De heeren mochten gerust zoeken, gerust. Maar ja, de schout en de strandvoogd moesten met leege handen vertrekken. Dat was hard, nietwaar? ☼ Jaren later echter brak de jutter zijn oude bouwvallige hut af. Hij zette er een flinke boerestolp voor in de plaats. Hij kocht schapen en geiten

en hij kocht een koe. De schapen oonden en de koe kalfde. Bij de plaats kwam een boet en later nog een boet. De jutter kocht een stuk land. Het volgend jaar kwam er een akker bij en het daarop volgende weer een. En al meer schapen en geiten kwamen er. Er groeide zoo langzamerhand een riante boerderij. Het spreekt vanzelf dat zoo'n hoeve ook een naam moet hebben. En hoe zou die naam beter kunnen luiden dan de „Strooppot”? Was het niet aan den strooppot te danken dat alles gekomen was zooals het was? En aan het vernuft van den jutter. Natuurlijk, maar dit is niet iets om er zoo'n ophef over te maken. Alle jutters zijn handig en vernuftig. Nee, zonder dien strooppot was alles misgelopen. En daarom werd de hoeve dan ook de „Strooppot” gedoopt. ☼ Nog heden ten dage prijkt die naam op een boerenplaats aan den Koogerweg en men zegt, dat die hoeve op deze manier aan haar naam gekomen is. ☼ Maar ja, men zegt zooveel. Want daar hebt u nu b. v. de Doodemansweg.

Met den Doodemansweg is het weer anders gegaan. Er is een tijd geweest, dat ook die nog geen naam had. Maar ja, de dingen moeten nu eenmaal een naam hebben. ☼ Soms gaat dat heel gemakkelijk. Een oude boerenplaats b.v., aan den Waalderweg, verscholen in in haar verwaaide bosschage, heet de Ruitersplaats. Heel eenvoudig, want vroeger stond er een plaats een eindje het land in, op een heuveltje. Maar zooals meer voorkomt, verbrandde die plaats. En bij het opruimen van het puin en het uitgraven van de oude fondamenteen vond men daar allerlei dingen die aan Michiel Adriaanz. de Ruiters herinnerden, b.v. een zwaard, dat, nu ja, niet de initialen van den grooten admiraal droeg, maar toch best aan hem behoord kon hebben. Of misschien aan iemand uit zijn gevolg. Wie kan dit alles precies weten. In ieder geval is het zoo geloopt, dat de nieuwe plaats de „Ruitersplaats” gedoopt werd. Die kwam dus heel eenvoudig aan zijn naam. Maar de Doodemansweg. ☼ Op een keer dan liepen langs dien Doodemansweg, die toen

nog geen Doodemansweg heette, eens twee mannen. 't Was avond en stikdonker en die twee mannen kwamen van Den Burg. Ze hadden daar hun zaken gedaan, natuurlijk, maar ze hadden ook eens opgestoken. En zooals dat meer gaat, in de herberg merk je er niets van, maar als je buiten komt, in den frisschen wind en in het vrije veld, ja, dan kan het in het koren soms zoo wonderlijk ruischen. Ook kan het zelfs gebeuren, dat je dingen ziet die er heelemaal niet zijn. ☼ Zóó ging het misschien dien twee mannen. Ze liepen dan met z'n tweeën en zeiden niets, want het was zoo'n wonderlijke avond. Er waren zulke wonderlijke geluiden en de wind steunde en zuchtte zoo vreemd. ☼ Maar ze dachten allebei zooveel te meer. 't Was toevallig, maar ze dachten allebei hetzelfde. Dit n.l.: „Het is net of we hier met z'n drieën loopen”. Maar 't was niet zoo, ze waren echt met z'n tweeën, maar ja, gedachten, hé. Het was dus net of er een derde met hen meeliiep. Zoo maar tusschen hen in liep die derde en hij zweeg als het graf. Griezellig. Nu, de twee mannen zwegen ook, dat is te begrijpen. Een ijselijke toestand. Ja, als er zoo maar een dooie met je meeloopt, dan varen er vanzelf koude rillingen langs je rug. Een dooie man, hu! Een dooie die met je meeloopt en niets zegt. ☼ Zooiets is later nooit weer voorgekomen, daarvan niet, maar de Doodemansweg had zijn naam. ☼ Het was daar in de buurt toch niet heelemaal pluis. O, er

gebeurden vroeger geheimzinnige dingen in die contreien. Of dacht u soms, dat de Sommeltjesberg bij de Waal geen geheimzinnige heuvel was? Zeker, die heuvel is weg, al lang afgegraven. Nuchtere, geleerde menschen hebben hem doorzocht en er niet veel geheimzinnigs in gevonden. Er kwamen wat Romeinsche munten tevoorschijn en een paar beeldjes en meer van die antieke dingetjes. ☼ De geleerden wisten dus wel wat ze aan dien Sommeltjesberg hadden. Maar geleerde vorschers zijn nuchtere menschen. Die gelooven alleen datgene wat te zien en te tasten is, te wegen en te meten of logisch te beredeneeren. Het andere, dat geheimzinnige, datgene waar de dorpelingen vroeger over fluisterden, dat hebben de geleerden niet gevonden. ☼ Maar dat neemt niet weg, dat de Sommeltjesberg er vol van was in vroegere dagen. Hij leefde er van. Hij was om zoo te zeggen een bijenkorf. De heele berg gonsde en suisde van de Sommeltjes. Gezien heeft niemand ze ooit, daarvan niet, daarvoor waren die aardmannetjes veel te klein. Bij dag hielden ze zich zorgvuldig schuil in hun berg, maar als de avond viel, als de barre zeewind over het eiland blies, ja, dan kwamen ze te voorschijn. Dan kropen ze uit hun berg en dwaalden in den omtrek rond. ☼ Ze deden niemand kwaad, die Sommeltjes, dat niet, maar 't was toch griezelig, te weten, dat ze daar bij duizenden in dien geheimzinnigen Sommeltjesberg huisden. Maar nu is de berg afgegraven en met hem zijn de Sommeltjes van Texel verdwenen. (Of ze misschien familie waren van de „Sammeltjes” die vroeger op Wieringen leefden, in den „Sammeltjeskuil”, en die koperen ketels en zoo stalen? De naam zou het haast doen vermoeden.) ☼ En dan was daar Akkes-Kil. Ach ja, die Akkes-Kil. Dit moet u toch nog weten. Die woonde niet in den Sommeltjesberg en ze was ook geen aardmannetje. Nee, maar Akkes-Kil was een echte heks en ze woonde in het dorpje De Waal. En ze was om den drommel niet zoo goedmoedig als de Sommeltjes dat waren. Ook wachtte ze niet altijd den avond af voor

HAGEN IN WESTFALEN

haar streken, hoewel ze zich het lekkerst voelde als het inktdonker was en wanneer de wind door de boomen-kruinen van den Boomendijk gierde. ☼ Ja, bij zulke gelegenheden kon ze dan leelijk tekeer gaan. Ze had zoo de gewoonte om over haar onderdeurtje te leunen. U weet wel, zoo'n groen onderdeurtje met zoo'n gezellige klink er aan. 't Deurtje en die klink zagen er onschuldig genoeg uit, maar o wee, wanneer Akkes-Kil er over geleund stond. Zooals heksen dat dan doen, haar armen over elkaar en haar scherpe neus een eind vooruit gepiekt. Boven dien neus een paar oogen, nee maar, een paar oogen die dwars door iemand heen gingen. Naast haar zaten twee katten, op die onderdeur, aan elken kant een en die maakten dikke staarten, om er van te griezelen. ☼ Wanneer er dan per occasie iemand voorbij kwam, begon ze met haar tooverkunsten. Ze keek je scherp aan met haar kolleooogen, je voelde haar oogen steken en als ze je lang genoeg aangekeken had, gooide ze je met de klokkelooden. Ja, echt, met de klokkelooden. Met de looden die aan haar oude Friesche klok hingen. ☼ Nou, en dat kwam aan. Nee, die Akkes-Kil was om den drommel niet goedaardig. ☼ Ach ja, zoo gebeurden er vroeger veel zonderlinge dingen op Texel. Veel is er verloren gegaan sedert de marskramers door het Marsdiep waadden, maar de herinnering er aan is toch niet geheel en al uitgewischt. Een genegen oor vangt zoo hier en daar nog wat op.